

C. George Sandulescu

(11.02.1933-2018)

Ezra Pound: "Literature is news which stays news!"

Lidia Vianu se înscrie limpede în tradiția celor mai străluciți Angliști pe care i-a dat România în lungile ei zile de restriște; prin anii cincizeci, noi „cei de la engleză” eram văzuți tare prost... Iar cadrele noastre didactice, poate prea numeroase, fuseseră alese pe criterii mai mult decât stranii. Puținii vizitatori din Anglia și America ce ajungeau până la noi – duzina de studenți din fiecare an (din cei cinci!) – se minunau că engleza este încă o limbă „germanică”, un lucru pe care ei aproape că-l uitaseră: căci este socotit mult prea „demodat” în Occidentul anglo-saxon.

Noi, „englezii”, eram de fapt oaia neagră a tuturor... priviți fie cu suspiciune de secretare și de politrucii, fie cu invidie de studenții de pe la poloneză sau română... Voita germanizare a fost prima noastră mazilire (care foarte probabil mai persistă încă). Ceva mai târziu a venit a doua mazilire: momentul în care am fost ostracizați în Clădirea din strada Pitar Moș, chipurile cu scopul de a „occidentaliza” fostul Institut Maksim Gorki... în acel moment în lichidare. Îmi amintesc cu durere, tânăr asistent cum eram pe atunci, câte lungi săptămâni am luptat să obțin rafturi în bibliotecă pentru cărțile în limba engleză, restrângând astfel excesivele colecții Stalin... în original, de care nu îndrăzneam să se atingă absolut nimeni.

Dar în pofida sinistrei adversități, instituția a produs angliști străluciți: iar cea care s-a manifestat peste timp în modul cel mai susținut a fost și este cu siguranță Lidia Vianu. Am avut-o ca studentă în timpul Primăverii de la Praga, în zilele lui Dubcek, omul unui socialism *avec un visage humain!* Și parcă toți studenții zâmbeau ceva mai adesea în acele zile... de fatidic 1968.

*

Lidia i-a avut ca profesori, dar eu i-am avut ca prieteni apropiați, pe cei doi giganți ai traducerilor românești – Leon Levițchi și Dan Duțescu. Erau singurii profesori care lucrau în pauzele dintre ore, scriind de zor; iar când urcam împreună spre clase,

afirmau cu mândrie „Am mai tradus două versuri!”. „Eu am făcut patru!”, replica Duțescu, fumând o ultimă țigară. Între ei doi, își împărțiseră toată literatura engleză: unul luase Shakespeare, celălalt Chaucer. În întregimea lor. Acesta le-a fost scopul vieții, realizat pe deplin. Ceilalți traducători nu s-au putut niciodată compara cu acești doi titani sau giganți ai anglisticii românești.

Atât eu, cât și Lidia, am crescut și ne-am format deci în această atmosferă de venerație a scrierilor, mai ales clasice, ce ne veneau din Insulele Britanice. Lidia a și tradus Conrad, *The Mirror of the Sea*; care pe vremea studenției mele, cu peste o duzină de ani mai înainte, fusese un scriitor interzis... Eram practic un ostrov de limbă moartă, într-o clădire total rusificată, mai toți profesorii de la Maksim Gorki având rusa ca limbă maternă.

Eu am trăit din plin suferințele acestui ostracism de tip ovidian; Lidia-cu mulți ani mai tânără decât mine – l-a intuit totuși în mod perfect. Iată cum se învăța engleza la „Engleză”: Anul I învăța subtilitățile limbii insulare, aproape deloc germanice, pe texte vechi de zeci și zeci de ani – mai ales povestirile lui Oscar Wilde... Iar cursurile de literatură se opreau prudent, urmând modelele moscovite, la Bernard Shaw și John Galsworthy... Singurele texte englezești, inclusiv ziare și periodice, existente pe piață, publicate firește la Moscova, le cumpăram de la Cartea Rusă. Meritul capital al Profesoarei Lidia Vianu este că a știut să preia formidabila tradiție de traducere a Catedrei de engleză de la București, și să o deplaseze – precum James Joyce în *Ulysses* – spre *HERE AND NOW*.

În această privință, Lidia m-a depășit și pe mine, întrucât eu prefer să mă opresc la Eliot, Pound, Conrad și Joyce, simțindu-mă moral obligat să acord oarecare atenție câtorva romancieri de azi pe care i-am cunoscut multă vreme personal – mai ales Anthony Burgess și Graham Greene. Cu care aveam deseori discuții înfocate, fie la Monte Carlo, fie la Antibes. Atâta tot și nimic mai mult. L-am cunoscut și pe David Lodge, dar nu am prea găsit mare lucru de discutat cu el...

Un alt punct important este că Lidia Vianu s-a manifestat în public ca poet și romancier de talent. Dar uităm cu toții că și Levițchi, și Duțescu, și chiar Sandulescu au scris literatură originală! Au publicat-o ei oare? Niciodată! Diversele forme de cenzură – *East and West* – i-au făcut să piardă trenul. Citiți cu mare atenție Lidia Vianu, superbe *Poeme 1 2 3*. Ce poet se poate lăuda, în plus, cu o carieră universitară atât de tumultuos-strălucită? În aceasta – în profesoratul devotat – rezidă de fapt în continuare adevărata ei poezie...

Într-un cuvânt, Lidia Vianu a intuit multe. Iar covârșitorul ei merit este de a fi pus totul în practică, cu succes. Un ultim cuvânt despre critica ei literară: are dreptate pe toată linia în aprecierile ei. Tocmai așa cum a prezis ea, în fața textului literar, omul

se luptă liber. Limba rămânând factorul primordial între Om și Text. Iar definiția lui Ezra Pound despre literatură merită atenția noastră a tuturor: "Literature is news which stays news!"